

jük terelni a kuszáltságok közt vergődő tudatot. Mindez természetszerűen következik a kor élén haladó osztály törekvéseiből és egyáltalán nem kánonszerű. Az új realizmus szabad alkotó-program, mely semmilyen készséget nem bénít meg, sőt minden készséget versenyre hív. Merőben megokolatlan az a feltevés, hogy a társadalmi realizmus gátolja a lélektani elmélyedés munkáját. Ez a realizmus a „lélek mérnökének” nevezi az írókat és működését az új körülmények közt megújuló emberi lélek szűz tartománya felé irányítja.

Korvin Sándor

SOLOCHOV KOZAKJAI: HARMADSZOR. Solochoy világszerte ismert, sőt magyarra is lefordított regényének most jelent meg III. kötete. — (*Der stille Don. III. Aufstand der Kosaken.* — Malik Verlag) — és még mindig nincsen vége. A Csendes Donnak még egyre van mondani- valója, kifogyhatatlan, embergazdag, élménygazdag. Nem lehet megunni. Az életet nem lehet megunni, a maradéknélkül vetített életet, teljességében az összes hullámvölgyekkel és hullámhegyekkel. Solochoy nagy kozákeposza egy ilyen állandó nyargalás és cammogás: hol fent, hol lent. Állandó változatosság: csend és idill, melyet a feszültség vihar- szikrái gyujtanak fel ember- és földrengéssé. Az életet gyűjtőlencsébe fogni és teljes gazdagságában vetíteni: milyen kevés irástudó tudja ezt. Solochoy csak ezt tudja és ez az ő nagy írásművészetének a titka. Mennyien élnek itt és mennyien halnak. Micsoda életek és micsoda halálok! Ezt a regényt nem lehet más szavakkal elmondani, itt az időbe ágyalt élet és halál szín- és vérfoltjai vágtatnak váltott kozák lovakon.

Az egész harmadik kötet vad, gyűlöletes szeretkezés egy új szóval és fogalommal: a szovjettel. A harmadik kötetben sem készülnek el a kozákok ezzel a harccal. Aki az akkori élet egész teljességét akarja és tudja vetíteni, az nem is készülhet el egyhamar ezekkel a tespedési és fellángolási hullámokkal, ezekkel az ellenforradalmi völgyekkel és forradalmi hegyekkel. Emberek változásáról, világ megváltoztatásáról van szó és mint azt már öt év előtt megirtuk: Solochoy a legnehezebb ponton dokumentál, a kozákoknál, a kiváltságosoknál, akik már eleve predestinálva vannak, hogy a forradalomban az uralkodó osztály különítményei legyenek, azok érdekének és a maguk külön világának rabjai. A harmadik kötetben ez a harc még élesebb formákat ölt. A kozákok lázadnak itt önmaguk ellen, uraik ellen, szabadítóik ellen a legteljesebb összefizetésben. A pillanat határoz és dönt, az orrnál tovább-látni-nem-akarás. Olyan új, olyan értelmetlen, annyira nem katonás még a szegénység zászlaja, csapata, hogy asszonyok nevetik és férfiak kurgatják. És ölik egymást kegyetlenebbül, mint a „német háborúban”. Testvérháború ez a legteljesebb értelmetlenséggel. A háború fertőzöttjeit, a gyilkolás professzionistáit nem lehet megállítani. „A háború teljesen kiszípolozott” — mondja az egyik kozák. — „Már magamnak is úgy tűnik fel, mint egy kísértet. Nézz a lelkembe, olyan fekete ott bent minden, mint egy üres kiszáradt feneketlen kut.” Ebbe a lélekbe aztán hiába vagy csak lassan hull az új tanítás ígéje. Oktalan vérmámor áll itt szemben egy szürke muszájharccal. De lassan mégis világosodnak az agyak és az ellenforradalom haszonlesőivel szövetkezett kozákok el- érnek a felismerés szavaihoz: „Ezek azért küzdenek, hogy jobban éljenek, mi pedig csak a mi jobb életünkért.” Nagy harc dől el itt, irtó kegyetlenséggel vívott nagy harc, mely megérdemli és megkívánja az élet teljességét úgy, ahogy azt Solochoy vetíti.

(Stósz)

Fábry Zoltán